

Arbeidsparticipatie van de allochtone vrouw

Welke factoren geven een duidelijke verklaring voor het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen?

ERASMUS UNIVERSITY ROTTERDAM

Erasmus School of Economics

Department of Economics

Supervisor: Dr. Yvonne Adema

Name: Kim Ketelaar

Student number: 344630

Date: 8 juli 2013

Abstract

Uit een recent onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt er nog steeds een verschil te bestaan in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen op de Nederlandse arbeidsmarkt (Benschop, 2013). In deze scriptie wordt onderzocht welke factoren een duidelijke verklaring geven voor dit verschil. Allereerst wordt het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd besproken. Daarna vindt er een literatuuronderzoek plaats. Uit dit onderzoek blijkt dat veel wetenschappelijke onderzoeken zich vooral richten op getrouwde allochtone vrouwen. Onderzoeken die zich wel richten op alle allochtone vrouwen leggen vaak de nadruk op het verklaren van de positie op de arbeidsmarkt in plaats van specifiek de arbeidsparticipatie. In het empirisch onderzoek worden binaire logistische regressies uitgevoerd voor autochtone vrouwen en allochtone vrouwen. Er blijkt één groot verschil te zijn tussen allochtone en autochtone vrouwen. De kans dat een autochtone vrouw werkt versus de kans dat een autochtone vrouw niet werkt is groter wanneer een vrouw meer kinderen heeft thuis wonen. Bij allochtone vrouwen is juist precies het omgekeerde het geval. Wanneer allochtone vrouwen meer kinderen thuiswonend hebben, is de kans dat ze werken veel kleiner. Bij het interpreteren van de resultaten moet er rekening mee worden gehouden dat relatief veel jonge vrouwen de web enquête hebben ingevuld. De kans is groot dat dit een vertekend beeld heeft opgeleverd van de uitkomsten.

Inhoudsopgave

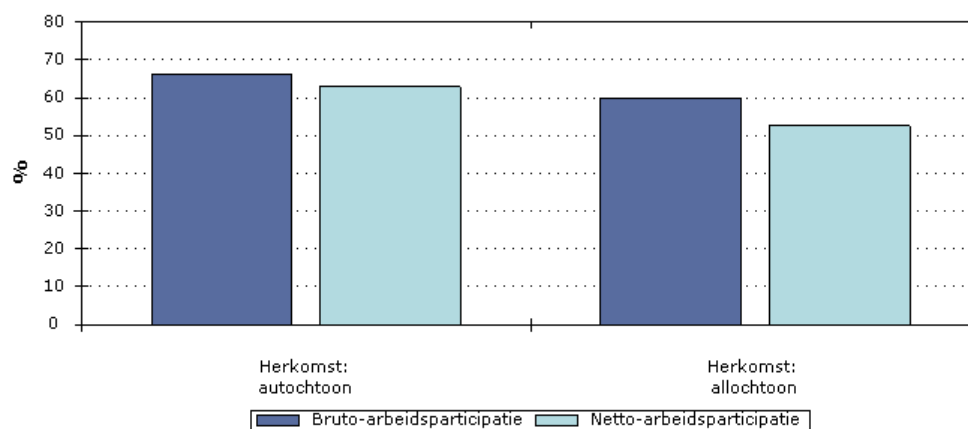
1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader	6
2.1 Arbeidsparticipatie	6
2.2 Het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd.....	7
3. Literatuuronderzoek	13
3.1 Onderzoek in Nederland.....	13
3.2 Onderzoek in Europa	16
3.3 Onderzoek in de Verenigde Staten.....	18
3.4 Longitudinaal onderzoek	20
3.5 Deelconclusie.....	21
4. Data	22
4.1 Loonwijzer 2012	22
4.2 Variabelen.....	22
5. Methodologie	27
5.1 Binaire logistische regressiemodellen	27
5.2 Aannames	28
5.3 Significantieniveau.....	29
6. Resultaten	30
6.1 Autochtoon.....	30
6.2 Allochtoon	34
7. Conclusie	38
Bronvermelding	40
Appendix A	43

1. Inleiding

Uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat er in Nederland nog steeds sprake is van een verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen. Volgens Staatssecretaris van Sociale Zaken, Jette Kleinsma, heeft het kabinet de Sociaal Economische Raad ingeschakeld voor advies over het bestrijden van deze verschillen op de arbeidsmarkt (Benschop, 2013). In Figuur 1.1 is duidelijk te zien hoe groot de verschillen zijn op het gebied van bruto-arbeidsparticipatie en netto-arbeidsparticipatie. Zowel de bruto- arbeidsparticipatie als de netto-arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen is aanzienlijk lager dan die van autochtone vrouwen. Maar voordat het verschil bestreden kan worden, is het belangrijk te weten met welke factoren het verschil verklaard kan worden. Het doel van deze scriptie is dan ook het verklaren van het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen in Nederland in het jaar 2012.

Figuur 1.1 Arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland, 2012

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

Het is van belang om de begrippen autochtoon en allochtoon eenduidig te definiëren. Autochtoon betekent oorspronkelijk bewoner. Met allochtoon wordt bedoeld iemand die afkomstig is uit een ander land (Van Dale, 2013). Het Centraal Bureau voor de Statistiek omschrijft een allochtoon als een persoon van wie minimaal één van de ouders geboren is in het buitenland.

Opmerkelijk is dat de meeste onderzoeken tot nu toe gericht zijn op het verschil tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt of tussen autochtonen en allochtonen. Er zijn wereldwijd nog weinig onderzoeken uitgevoerd naar het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen. Pas vanaf 1980 wordt er onderzoek gedaan naar dit verschil. Als reactie op het onderzoek van Chiswick (1978) naar het verschil tussen de inkomsten van autochtone en allochtone mannen op de arbeidsmarkt heeft Long (1980) onderzoek gedaan naar het effect van amerikanisering op de inkomsten van vrouwen. Toch focussen nog veel wetenschappelijke onderzoeken zich op getrouwde allochtone vrouwen. Zo ook de wetenschappelijke onderzoeken van Duleep & Sanders (1993) en Stier & Tienda (1992). Uit deze onderzoeken is gebleken dat het hebben van een partner inderdaad effect heeft op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Onderzoeken die zich wel richten op allochtone vrouwen, niet uitmakend of ze getrouwd of ongehuwd zijn, leggen vaak de nadruk op het verklaren van de positie op de arbeidsmarkt in plaats van specifiek de arbeidsparticipatie (Kok et al., 2012, Tubergen, 2006 en Keuzenkamp & Merens, 2006). In deze scriptie wordt er echter nadrukkelijk gekeken naar arbeidsparticipatie en daarnaast wordt er ook gekeken naar de ongehuwde allochtone vrouw. De arbeidsparticipatie van niet gehuwde allochtone vrouwen is net zo belangrijk om te verklaren.

Er bestaat dus een verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen. Deze constatering heeft geleid tot de volgende onderzoeksvraag:

“Welke factoren geven een duidelijke verklaring voor het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen?”

De theorie die centraal staat gedurende de scriptie is het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd. Uit dit model volgt dat de keuze om te gaan werken afhankelijk is van het punt waar de indifferentiecurve de budgetlijn raakt. Verder speelt ook het reserveringsloon een belangrijke rol. Het reserveringsloon is het loon waarop een vrouw indifferent is tussen wel of niet deel nemen aan de arbeidsmarkt. Wanneer het loon op de arbeidsmarkt lager is dan het reserveringsloon is de vrouw niet bereid om te gaan werken. Ook het hebben van kinderen en het salaris van de man spelen een rol bij de arbeidsparticipatie van de vrouw, dit wordt verderop in de scriptie nog uitgebreider uitgelegd.

Voor het daadwerkelijke empirische onderzoek wordt de dataset van LoonWijzer gebruikt. Deze dataset wordt aangepast zodat alleen de datapunten van vrouwen woonachtig in Nederland over blijven. Met behulp van deze datapunten worden binaire logistische regressiemodellen uitgevoerd. De afhankelijke variabele is telkens de arbeidsparticipatie van vrouwen.

Het onderzoek zal beginnen met het bespreken van het theoretisch kader in Hoofdstuk 2. Het begrip arbeidsparticipatie en het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd komen hierin uitgebreid aan bod. Hierna volgt in Hoofdstuk 3 het literatuuronderzoek. In dit onderdeel wordt er niet alleen aandacht besteed aan wetenschappelijke studies over de arbeidsmarkt in Nederland, maar er wordt ook gekeken naar onderzoeken die verricht zijn in het buitenland. Er komt duidelijk naar voren dat de empirische resultaten sterk verschillen per onderzoek. Voordat het empirisch onderzoek plaatsvindt, wordt er aandacht besteed aan welke datasets er worden gebruikt in Hoofdstuk 4. In Hoofdstuk 5 wordt de methodologie kort besproken. Met behulp van cross-sectie analyse volgt het empirisch onderzoek in Hoofdstuk 6. Als laatste onderdeel, Hoofdstuk 7, volgt de discussie en conclusie. In dit onderdeel wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag.

2. Theoretisch kader

In dit onderdeel van de scriptie wordt het theoretisch kader besproken. Allereerst volgt er een uitleg over wat het begrip arbeidsparticipatie precies inhoudt. Daarna wordt het model dat centraal staat gedurende dit onderzoek besproken. Het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd wordt door economen veelvuldig gebruikt voor het analyseren van veranderingen van het aanbod op de arbeidsmarkt. Met behulp van dit model wordt er een verklaring gezocht naar het verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtone en allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt.

2.1 Arbeidsparticipatie

Voordat het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd wordt besproken, is het in dit onderzoek van belang de begrippen eenduidig te definiëren, te beginnen met het begrip arbeidsparticipatie. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (2012) stelt dat het begrip arbeidsparticipatie onder te verdelen is in twee onderdelen: bruto-arbeidsparticipatie en netto-arbeidsparticipatie. Bruto-arbeidsparticipatie omvat het percentage van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar dat een baan heeft of werkloos is maar wel op zoek is naar een baan van tenminste 12 uur per week. Daarnaast komt het ook voor dat er wordt gesproken over netto-arbeidsparticipatie. Hiermee wordt aangegeven hoeveel procent van de bevolking tussen de 15 en 65 jaar een betaalde baan heeft van tenminste 12 uur. Het grote en tevens ook enige verschil tussen de twee begrippen is dus dat bij bruto-arbeidsparticipatie de mensen die werkloos zijn maar wel actief op zoek zijn naar een nieuwe baan wel in het percentage worden opgenomen. In Tabel 2.1 is de arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland in het jaar 2012 weergegeven. Deze tabel geeft aan dat de arbeidsparticipatie van autochtone vrouwen hoger is dan die van allochtone vrouwen. Dit geldt zowel voor de bruto-arbeidsparticipatie als voor de netto-arbeidsparticipatie.

Tabel 2.1 Arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland, 2012

	Totaal bevolking (15 tot 65 jaar) x 1.000	Bruto-arbeidsparticipatie %	Netto-arbeidsparticipatie %
Autochtonen	4.249	66,3	62,9
Allochtonen	1.217	59,9	52,6

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek

2.2 Het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd

Er bestaat een verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtone en allochtone vrouwen. Belangrijk om te weten is welke factoren deze verschillen verklaren. Het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd wordt veelvuldig gebruikt door economen voor het bestuderen van deze verschillen op de arbeidsmarkt. Allereerst volgt er een uitleg over het model en daarna wordt het model gebruikt voor het verklaren van het zojuist geconstateerde verschil. Bij de uitleg van het model staat de vrouw centraal.

Elke vrouw in Nederland staat voor de belangrijke beslissing om te werken of te genieten van haar vrije tijd. Het hebben van een baan leidt tot inkomen en dit inkomen leidt tot consumptie. Kiest de vrouw om haar tijd te besteden aan werken of kiest ze uiteindelijk toch voor vrije tijd? Er bestaat dus een conflict tussen werken en vrije tijd. Met behulp van het neoklassieke model beschreven door Borjas (2013) is te bepalen of de vrouw werkt en hoeveel uur deze vrouw werkt.

De uitleg van het model begint bij de nutsfunctie. De nutsfunctie geeft de mate van voldoening weer die een vrouw ontvangt door het consumeren van goederen en vrije tijd. De nutsfunctie ziet er als volgt uit:

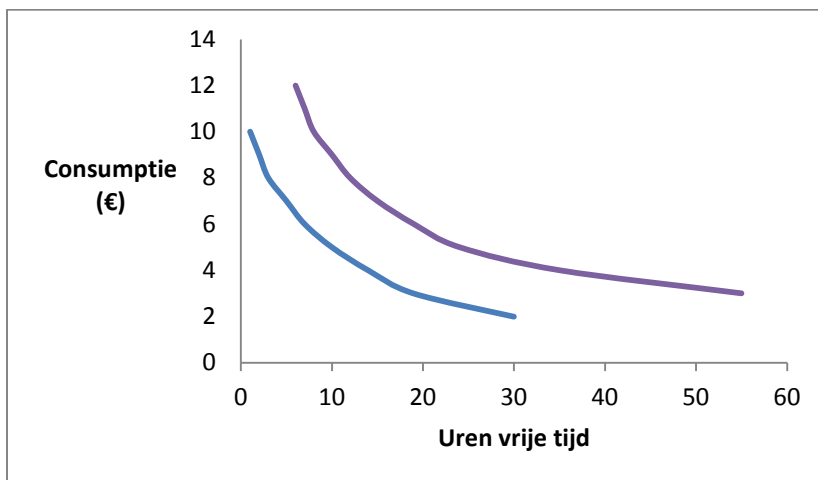
$$U = f(C,L) \tag{2.1}$$

De consumptie van goederen wordt weergegeven door de letter C . L staat voor de hoeveelheid vrije tijd van de vrouw. U is een index en geeft het nut van de vrouw weer. Hoe hoger het nut is, hoe tevredener de vrouw is. De combinaties van consumptie en vrije tijd die hetzelfde

nut als resultaat hebben, geven de indifferentiecurven weer. In Figuur 2.1 zijn twee indifferentiecurven weergegeven. Op de Y-as in de figuur is de hoeveelheid consumptie weergegeven in dollars. Op de X-as bevindt zich de uren vrije tijd. Een belangrijke aanname is dat een hogere indifferentiecurve een hoger nut weergeeft.

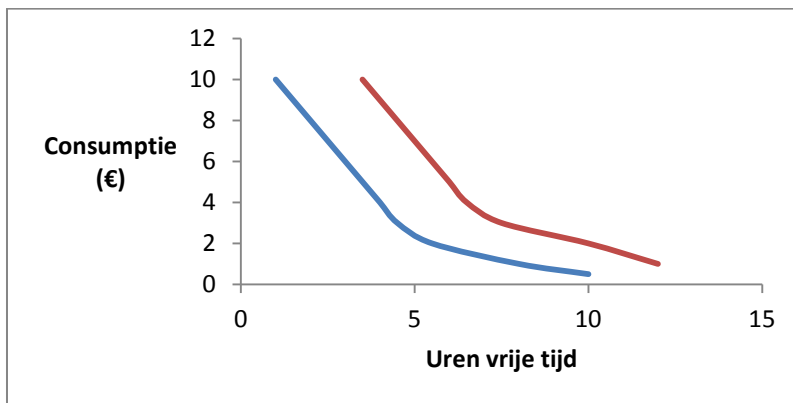
Figuur 2.1 Indifferentiecurven

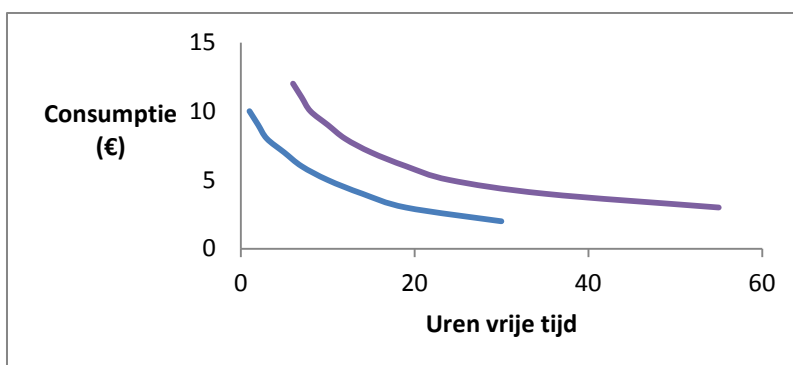
Bron: Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition, p. 28.

Indifferentiecurven kunnen verschillen per vrouw. In Figuur 2.2.A is de indifferentiecurve van Myrthe te zien en in Figuur 2.2.B is de indifferentiecurve van Gerda weergegeven. Myrthe heeft een steilere indifferentiecurve, wat betekent dat ze meer waarde hecht aan haar vrije tijd in vergelijking met Gerda. Voor een uur extra vrije tijd is Myrthe bereid meer consumptie op te geven dan Gerda. De indifferentiecurven maken duidelijk dat Gerda extra werken minder snel als een probleem ervaart in vergelijking met Myrthe of dat Gerda het belangrijker vindt om meer te consumeren. Concluderend, verschillen in voorkeuren voor werk, ofwel verschillende indifferentiecurven, is een belangrijke factor voor het verklaren van de verschillen in arbeidsparticipatie. De uiteindelijke beslissing om te gaan werken is echter alleen te bepalen met zowel de indifferentiecurve als de budgetlijn.

Figuur 2.2 Verschil in voorkeuren tussen vrouwen

(A) Myrthe

(B) Gerda

Bron: Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition, p. 31.

Een ander belangrijk aspect binnen het neoklassieke model is de budgetlijn. Deze budgetlijn geeft aan welke opties van consumptie en vrije tijd de vrouw zich kan veroorloven. Deze definitie lijkt heel veel op de definitie van een indifferentiecurve, maar de indifferentiecurve geeft aan wat wenselijk is en de budgetlijn geeft aan wat daadwerkelijk uitvoerbaar is. De budgetlijn kan weergegeven worden door de volgende formule:

$$C = wh + V \quad (2.2)$$

Uit deze formule is af te leiden dat consumptie gelijk is aan de inkomsten uit arbeid (loon (w) x uren werk (h)) plus inkomsten niet afkomstig uit arbeid (V).¹ Elke vrouw heeft een bepaald

¹ Inkomsten niet afkomstig uit arbeid zijn bijvoorbeeld inkomsten verkregen uit huur, dividend, rentebetalingen en winst.

aantal uren beschikbare tijd per week (T). Deze tijd kan besteed worden aan arbeid (h) en vrije tijd (L). Met behulp van deze informatie wordt de budgetlijn herschreven als

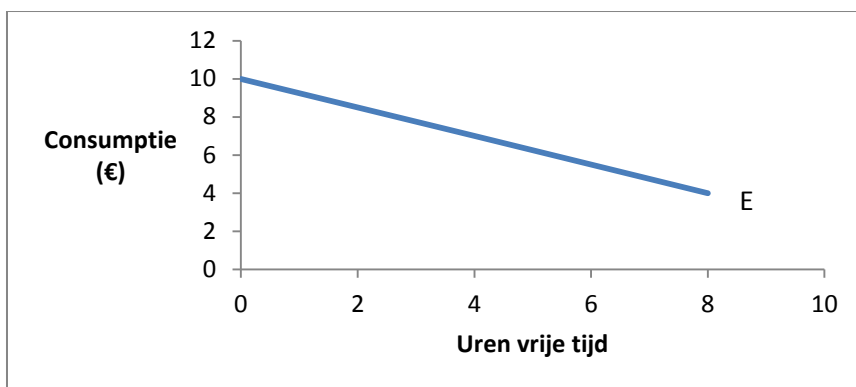
$$C = w(T - L) + V \quad (2.3)$$

of

$$C = (wT + V) - wL \quad (2.4)$$

De laatste vergelijking geeft de budgetlijn weer in Figuur 2.3. De absolute waarde van de helling van de budgetlijn, zoals in de vergelijking te zien is, is gelijk aan het loon (w). Punt E in de figuur geeft weer hoeveel een persoon kan consumeren zonder deel uit te maken van de arbeidsmarkt.

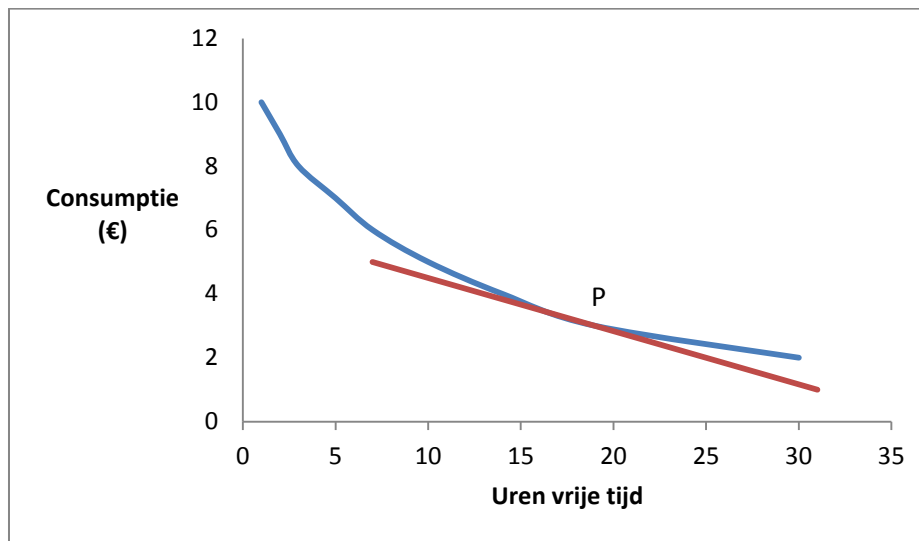
Figuur 2.3 Budgetlijn

Bron: Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition, p. 33.

Nu zowel de indifferentiecurven als de budgetlijn aanbod zijn gekomen, is het tijd om het optimale punt te bepalen. In Figuur 2.4 zijn de indifferentiecurven en de budgetlijn weergegeven. De optimale consumptie is weergegeven in het punt P waar de indifferentiecurve de budgetlijn raakt. Dit is het hoogst mogelijke nut dat een vrouw kan bereiken, wanneer er rekening wordt gehouden met de budgetlijn.

Figuur 2.4 Beslissing tussen uren werk en vrije tijd

Bron: Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition, p. 34.

Daarnaast speelt ook het reserveringsloon een belangrijke rol bij de beslissing van een vrouw om wel of niet te gaan werken. Het reserveringsloon is het loon waarin een vrouw indifferent is tussen wel of niet deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Wanneer het loon op de arbeidsmarkt lager is dan het reserveringsloon is de vrouw niet bereid te gaan werken. Volgens Borjas (2013) stijgt het reserveringsloon van een vrouw naarmate ze meer kinderen krijgt. De mate waarin de vrouw bereid is te gaan werken daalt hierdoor.² Verder speelt ook het salaris van de man een rol bij de beslissing van een getrouwde vrouw om te gaan werken. Uit een onderzoek van Lundberg (1988) is gebleken dat de arbeidsparticipatie van de vrouw daalt als het salaris van de man stijgt.³

Vervolgens wordt het neoklassieke model gebruikt voor het verklaren van de arbeidsparticipatie van de vrouw. Er wordt gekeken naar wat er gebeurt met de arbeidsparticipatie van de vrouw wanneer het inkomen niet afkomstig uit arbeid stijgt of wanneer het loon toeneemt. Allereerst wordt het inkomen niet afkomstig uit arbeid besproken. Stel het inkomen niet afkomstig uit arbeid stijgt. Wanneer vrije tijd een normaal goed is⁴, stijgen de uren die besteed worden aan vrije tijd. In Figuur 2.5 is dat als volgt te

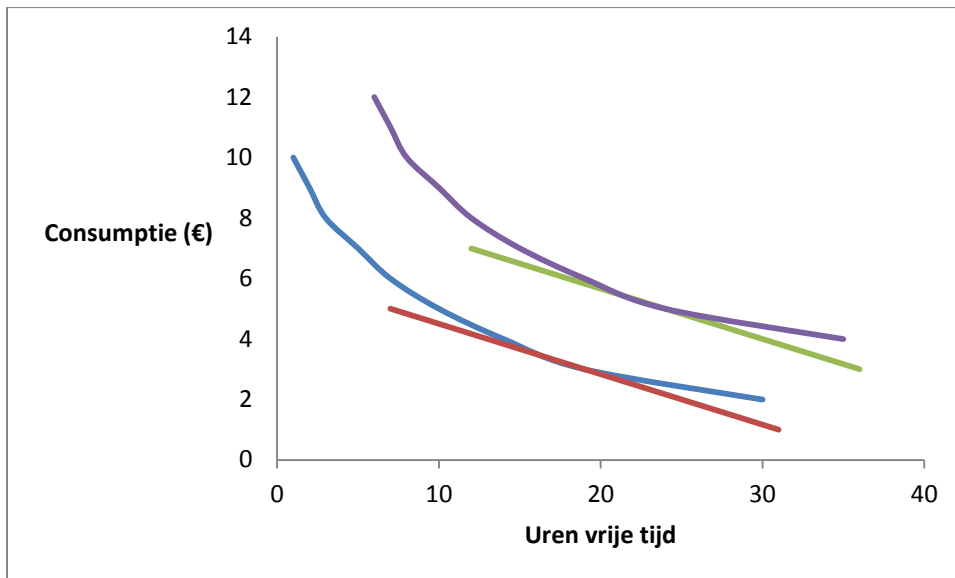
² Uit een onderzoek van Cogan (1978) is gebleken dat de kans dat een vrouw werkt met 20% daalt, wanneer een vrouw kinderen van onder de zes jaar heeft.

³ Een verhoging van het salaris van de man met 10% leidt tot een daling van de arbeidsparticipatie van de vrouw met 5,3% (Lundberg, 1988).

⁴ Een normaal goed is een goed waarvan de vraag stijgt als het inkomen stijgt.

zien: de budgetlijn verschuift parallel naar boven, dit leidt tot een toename van consumptie en een afname van de gewerkte uren. Wanneer vrije tijd een inferieur goed is⁵, stijgen echter de uren besteed aan werk.

Figuur 2.5 Inkomen niet afkomstig uit arbeid stijgt

Bron: Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition, p. 34.

De tweede situatie is de toename van het loon. Een loonsverhoging heeft als gevolg dat de budgetlijn in Figuur 2.3 naar rechts roteert in punt E. Als gevolg hiervan treden er twee effecten op. Het inkomenseffect is er daar één van. Door de stijging van het loon verdienen vrouwen meer voor hetzelfde aantal gewerkte uren. Zowel vrije tijd als goederen zijn een normaal goed, dus de vraag naar vrije tijd stijgt, de consumptie stijgt en de gewerkte uren dalen. Het tweede effect dat optreedt, is het substitutie effect. Als gevolg van de loonsverhoging is vrije tijd duurder geworden. Vrouwen substitueren hierdoor vrije tijd voor werk, wat als gevolg heeft dat mensen meer uren gaan werken. Wanneer het inkomenseffect het substitutie effect domineert, verhoogt de vrouw haar vrije tijd als reactie op de loonsverhoging. Wanneer het substitutie effect het inkomenseffect overheerst, gebeurt het tegenovergestelde. Ook hier speelt de indifferentiecurve een belangrijke rol. Een steilere indifferentiecurve heeft namelijk een hoger inkomenseffect als gevolg. Bij een loonsverhoging is de kans dan groter dat de vrouw minder uur gaat werken (Borjas, 2013).

⁵ Een inferieur goed is een goed waarvan de vraag daalt als het inkomen stijgt.

3. Literatuuronderzoek

Gedurende dit gedeelte van de scriptie wordt er een overzicht gegeven van de literatuur. Op deze manier kan er een beeld worden gevormd over de methodologie in voorgaande studies en de bijbehorende resultaten van deze studies. Long (1980) is één van de eerste personen die onderzoek heeft gedaan naar allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt.⁶ Het onderzoek richtte zich op het effect van amerikanisering op de inkomsten van vrouwen. Opmerkelijk is dat Long in zijn onderzoek concludeerde dat het loon van allochtone vrouwen 13% hoger is in vergelijking met autochtone vrouwen. Na Long volgden er nog vele anderen die onderzoek uitvoerden naar de verschillen tussen allochtone en autochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. De uitkomst van deze onderzoeken verschillen grotendeels met het onderzoek van Long.

3.1 Onderzoek in Nederland

Een aantal jaar geleden is er in Nederland onderzoek gedaan naar allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt (Kok et al., 2011). Eerdere onderzoeken hebben voornamelijk het effect van de cultuur van het herkomstland op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen bestudeerd. In dit onderzoek wordt echter niet alleen dit effect onderzocht, maar wordt er ook aandacht besteed aan het effect van de cultuur van het gastland op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Er wordt specifiek gekeken naar vrouwen afkomstig uit één van de volgende landen: België, Duitsland, Groot-Brittannië, Nederlandse Antillen, Indonesië, Turkije, Marokko en Suriname. De data die gebruikt wordt gedurende het empirisch onderzoek is verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. Specifiek gaat het om de Enquête Beroepsbevolking uit de jaren 1996 tot en met 2007. In totaal worden er drie verschillende regressiemodellen uitgevoerd. Een belangrijk punt is dat alle drie de modellen gecorrigeerd zijn voor demografie en opleidingsniveau, omdat aangenomen wordt dat deze verschijnselen al beïnvloed kunnen zijn door de cultuur. Dit blijkt inderdaad uit de resultaten van de eerste regressie. In deze regressie is de afhankelijke variabele een dummy die

---

⁶ Dit onderzoek vond plaats als reactie op het onderzoek van Chiswick (1978). Chiswick onderzocht het verschil tussen de inkomsten van autochtone en allochtone mannen op de arbeidsmarkt. Uit het onderzoek van Chiswick volgt dat allochtone mannen bij hun komst in het gastland een lager loon hebben dan autochtone mannen. Echter, in verloop van tijd stijgt hun loon snel. Dit heeft tot gevolg dat tien tot vijftien jaar later het loon van de allochtone man hoger uitvalt dan het loon van de autochtone man.

aangeeft of een vrouw wel of niet deelneemt aan de arbeidsmarkt. Om te onderzoeken of demografie en opleidingsniveau inderdaad beïnvloed worden door cultuur wordt er eerst een regressie uitgevoerd zonder de variabelen demografie en opleidingsniveau. Uit het empirisch onderzoek blijkt dat de kans dat een vrouw werkt lager is bij vrouwen geboren in Marokko en Turkije in vergelijking met autochtone vrouwen. Voor vrouwen uit Suriname en Indonesië is juist het omgekeerde gebleken. Voor deze groep vrouwen ligt de kans groter dat ze participeren op de arbeidsmarkt. Als oorzaak wordt gegeven dat deze vrouwen naar Nederland emigreren vanwege betere opleidingen en betere kansen op een baan op de Nederlandse arbeidsmarkt. De resultaten blijven hetzelfde wanneer het model gecorrigeerd wordt voor demografie en opleidingsniveau. Er volgt dat demografie en opleidingsniveau inderdaad al beïnvloed zijn door de cultuur. Verder volgt uit dezelfde regressie dat de kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt kleiner is voor vrouwen met kinderen. Ook het opleidingsniveau speelt een rol. De kans dat een vrouw werkt is groter voor vrouwen met een hoge opleiding. Daarnaast worden er nog twee andere conclusies getrokken uit het empirisch onderzoek. De eerste conclusie is dat de cultuur van het herkomstland daadwerkelijk effect heeft op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Uit de tweede regressie blijkt namelijk dat de arbeidsparticipatie in het land van herkomst samenhangt met de arbeidsparticipatie in het gastland. Wanneer het in het herkomstland normaal is dat vrouwen werken, heeft dit een positief effect op de arbeidsparticipatie van deze vrouwen in het gastland. Voor de eerste generatie allochtone vrouwen is dit effect groter dan voor de tweede generatie. Daarnaast volgt uit de derde regressie dat ook de cultuur van het gastland een rol hierin speelt.⁷ Hiermee is aangetoond dat niet alleen cultuur van het herkomst land, demografie en opleidingsniveau een rol spelen bij de participatie van allochtone vrouwen, maar dat de cultuur van het gastland ook een belangrijke rol speelt. Er kleeft echter een groot nadeel aan dit onderzoek, namelijk dat de factor cultuur erg moeilijk te meten is.

Een ander voorbeeld van een Nederlands onderzoek is de “Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden” samengesteld door het Sociaal Cultureel Planbureau (Keuzenkamp & Merens, 2006). In dit onderzoek wordt er ingegaan op de positie en participatie van

---

⁷ Hier is precies het omgekeerde het geval. Het effect van de cultuur van het gastland op de participatie van vrouwen is groter voor de tweede generatie allochtone vrouwen.

allochtone vrouwen in vergelijking met autochtone vrouwen. Er is niet alleen een groot verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtone en allochtone vrouwen, maar ook tussen de verschillende nationaliteiten van allochtone vrouwen. Zo had in de periode 2003 en 2004 28% van de Marokkaanse vrouwen een betaalde baan. Dit in vergelijking met 56% van de autochtone vrouw. De Antilliaanse vrouw zit daar precies tussen in, daarvan neemt 46% deel aan de arbeidsmarkt.⁸ Naast het beschrijven van het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen, wordt er ook aandacht besteed aan onderwerpen zoals verschil in demografie, inkomen, gezondheid, en vrijetijdbesteding. Uit onderzoek blijkt dat allochtone vrouwen over het algemeen meer kinderen hebben en ook op jongere leeftijd kinderen krijgen. Dit geldt vooral voor vrouwen van Turkse en Marokkaanse afkomst. Surinaamse en Antilliaanse vrouwen hebben ongeveer evenveel kinderen als autochtone vrouwen. Opvallend is dat op het gebied van inkomen Surinaamse vrouwen het hoogste salaris hebben. Daarna volgt pas de autochtone vrouw. Dit wordt mede verklaard door het feit dat autochtone vrouwen vaak in deeltijd werken. De inkomens van de rest van overige allochtone vrouwen is betrekkelijk lager dan het inkomen van de autochtone vrouw. Daarnaast blijkt uit medische gegevens dat de gezondheid van allochtone vrouwen slechter is dan de gezondheid van autochtone vrouwen. Een ander groot verschil is dat allochtone vrouwen aanzienlijk minder tijd besteden aan vrije tijd dan autochtone vrouwen. Tussen allochtone vrouwen onderling zijn er echter ook nog veel verschillen. Zo besteden Surinaamse en Antilliaanse vrouwen meer tijd aan vrije tijd dan Turkse en Marokkaanse vrouwen. Ook wordt er gekeken naar het verschil tussen allochtone en autochtone vrouwen op het gebied van onderwijs. Uit het laatste thema is gebleken dat ondanks dat allochtone vrouwen hun diploma behalen, ze moeite hebben met participeren op de arbeidsmarkt (van Egten & de Hoog, 2010). Uit de "Sociale atlas", zoals hierboven beschreven, blijkt de voornaamste reden hiervoor dat allochtone meisjes slecht geïnformeerd zijn over de inhoud van de opleiding. Hierdoor zijn hun verwachtingen niet gelijk aan de werkelijkheid, waardoor participatie op de arbeidsmarkt wordt bemoeilijkt (Keuzenkamp & Merens, 2006).

---

⁸ Dit is gebleken uit de Enquête Beroepsbevolking 2003 verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

3.2 Onderzoek in Europa

Naar aanleiding van deze gegevens heeft Tubergen (2006) de positie van allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt internationaal vergeleken met elkaar. In vijftien landen van de Europese Unie is gekeken naar de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Het doel van deze gegevens is om een beeld te krijgen van de positie van allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. Ook in dit onderzoek blijkt dat het deelnemen aan de arbeidsmarkt in het herkomstland door de allochtone vrouw een positief effect heeft op de participatie van deze vrouw in het gastland. Uit de analyse blijkt verder dat de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen lager is. Wanneer deze groep vrouwen wel participeren op de arbeidsmarkt gaat dat gepaard met een lagere functie. Deze verschillen worden door Tubergen verklaard met behulp van twee theorieën: de theorie over het menselijk kapitaal en de discriminatie theorie.

Allereerst wordt de theorie over het menselijk kapitaal besproken. Volgens deze theorie speelt menselijk kapitaal een rol bij de positie van die persoon op de arbeidsmarkt. Met menselijk kapitaal wordt onder andere bedoeld de productiviteit van een persoon op de arbeidsmarkt (Becker, 1964). De productiviteit van een vrouw op de arbeidsmarkt wordt bepaald door een aantal variabelen, namelijk opleidingsniveau, leeftijd, intelligentie, motivatie, gezondheid en ervaring op de arbeidsmarkt. Met behulp van deze variabelen is te verklaren waarom allochtone vrouwen een achterstand hebben op de arbeidsmarkt. Over het algemeen beschikken allochtone vrouwen over een lager opleidingsniveau bij aankomst in het gastland. Dit heeft al meteen een negatief effect op hun menselijk kapitaal, wat een lagere positie op de arbeidsmarkt tot gevolg heeft (Tubergen, 2006). Uit een onderzoek is inderdaad gebleken dat het opleidingsniveau effect heeft op de positie op de arbeidsmarkt. Hogere functies worden bekleed door vrouwen die een hoge opleiding hebben afgerond (de Vries & Wolbers, 2002). Ook is gebleken dat arbeidsmarktervaring van belang is bij het verklaren van de geconstateerde verschillen op de arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt is in elk land anders. Ervaring die vrouwen hebben opgedaan in het herkomstland komen bijna niet van pas in het gastland (Dagevos, 2006). Daarnaast is uit een ander onderzoek naar voren gekomen dat de beheersing van de Nederlandse taal ook invloed heeft op het hebben van een goede baan op de arbeidsmarkt. Allochtone vrouwen die de Nederlandse taal niet goed beheersen zijn minder snel geneigd deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Wanneer ze wel

deelnemen aan de arbeidsmarkt hebben ze een lagere functie. Het is namelijk zo dat veel banen in Nederland alleen beschikbaar zijn voor vrouwen met een goede beheersing van de Nederlandse taal (Chiswick & Miller, 2002).

Uit onderzoek van Dagevos et al. (2003) blijkt dat zelfs na het model gecorrigeerd te hebben voor de variabelen die effect hebben op het menselijk kapitaal, zoals opleiding, leeftijd en arbeidsmarktervaring, de verschillen tussen allochtone en autochtone vrouwen blijven bestaan. De tweede theorie, oftewel de discriminatie theorie, kan dit verschijnsel verklaren. Uit een eerder empirisch onderzoek is naar voren gekomen dat allochtonen tijdens een sollicitatie naar een stageplek op mbo niveau eerder worden afgewezen dan autochtonen, ondanks dat ze dus dezelfde opleiding volgen (Dolfing & Tubergen, 2005).⁹ Hieruit volgt dat er daadwerkelijk sprake is van discriminatie op de arbeidsmarkt. Volgens Tubergen (2006) bestaat er een verschil in de mate van discriminatie tussen de verschillende nationaliteiten. Zo hebben allochtone vrouwen waarvan de cultuur het meest verschild met de Nederlandse cultuur de meeste kans om gediscrimineerd te worden op de arbeidsmarkt. Er wordt dan vooral gediscrimineerd op basis van het uiterlijk en de geloofsovertuiging.

Vanzelfsprekend worden er ook in andere Europese landen wetenschappelijke onderzoeken verricht naar het verschil tussen autochtone en allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. Spanje is er daar één van. Twee jaar geleden is er onderzoek gedaan naar het verschil in loon tussen autochtone en allochtone vrouwen. In vergelijking met al eerder besproken onderzoeken is er in dit onderzoek niet gebruik gemaakt van simpele regressiemodellen, maar is het onderzoek gebaseerd op matching.¹⁰ Leeftijd, bedrijfsgrootte, ervaring, aantal kinderen, opleiding, sector en beroep zijn de variabelen die zijn gebruikt voor het matchen. Uit het empirisch onderzoek volgt dat allochtone vrouwen daadwerkelijk minder verdienen dan autochtone vrouwen. Deze loonkloof wordt voornamelijk verklaard door middel van kenmerken die autochtone vrouwen wel hebben, maar allochtone vrouwen juist niet. Doordat het onderzoek gebaseerd is op matching is het mogelijk om te onderzoeken of de

---

⁹ Praktijktests zijn ook uitgevoerd door Andriesen et al. (2010) namens het Sociaal en Cultureel Planbureau. Uit dit onderzoek is gebleken dat een niet-westerse sollicitant 16% minder kans heeft om uitgenodigd te worden voor een gesprek dan een autochtone sollicitant.

¹⁰ Matching betekent dat er paren worden gevormd op basis van overeenkomsten tussen één of meer variabelen. Van ieder paar behoort er een tot de experimentele groep en de ander tot de controle groep (Babbie, 2010)

lonen tussen autochtone en allochtone vrouwen ook verschillen per functie. Hier is dan ook gebruik van gemaakt. Het blijkt dat de loonkloof hoger uitvalt bij hogere functies. Daarnaast wordt gekeken of de loonkloof verschilt tussen vrouwen uit ontwikkelingslanden en vrouwen uit ontwikkelde landen. Uit het onderzoek blijkt dat het verschil in loon hoger is tussen autochtone en allochtone vrouwen afkomstig uit ontwikkelingslanden dan het verschil in loon tussen autochtone vrouwen en allochtone vrouwen uit de ontwikkelde landen (Nicodemo & Ramos, 2011).

3.3 Onderzoek in de Verenigde Staten

Naast onderzoeken in Nederland en de rest van de Europese landen worden er ook regelmatig studies verricht in de Verenigde Staten naar het verschil tussen allochtone en autochtone vrouwen op de arbeidsmarkt. Schoeni (1998) heeft onderzoek gedaan naar de participatie van allochtone vrouwen op de arbeidsmarkt van de Verenigde Staten in de jaren 1970 tot 1990. Hij vindt het opmerkelijk dat alle studies, op een uitzondering na, gericht zijn op allochtone mannen, ondanks dat 42% van de allochtonen vrouw is. De uitkomst van het empirisch onderzoek met behulp van regressiemodellen is opmerkelijk. In de jaren zeventig waren er nog weinig verschillen tussen allochtone en autochtone vrouwen. Echter, twintig jaar later is het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen fors gestegen. De arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen is een stuk lager geworden dan de arbeidsparticipatie van autochtone vrouwen. Daarnaast zijn er ook meer allochtone vrouwen werkloos en van de allochtone vrouwen die wel participeren op de arbeidsmarkt is het salaris aanzienlijk lager, dit in vergelijking met de autochtone vrouw. De gewerkt uren per week zijn grotendeels gelijk gebleven voor zowel de allochtone als de autochtone vrouw. Tussen allochtone vrouwen onderling zijn er ook verschillen op het gebied van arbeidsparticipatie. Vrouwen afkomstig uit Mexico en Centraal-Amerika participeren minder op de arbeidsmarkt dan vrouwen uit Europa en Canada. Het verschil in arbeidsparticipatie wordt grotendeels toegeschreven aan het verschil in onderwijs. Wanneer het model wordt gecorrigeerd voor het aantal jaren onderwijs blijkt dat het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen sterk af te nemen. Ook de beheersing van de Engelse taal, kwaliteit van de school, discriminatie, culturele verschillen¹¹ en de

---

¹¹ Culturele verschillen worden vooral duidelijk als er gekeken wordt naar de mening over vrouwen die werken.

vruchtbaarheid van de vrouw zijn belangrijke aspecten die naar voren komen. Deze zijn echter niet uitvoerig onderzocht door Schoeni.

Daarnaast is er in de Verenigde Staten onderzoek gedaan naar de beslissing van getrouwde allochtone vrouwen om te participeren op de arbeidsmarkt (Duleep & Sanders, 1993). Allochtonen uit Azië worden vergeleken met allochtonen afkomstig uit Europa en Canada op basis van de cross sectie data uit Census data van 1980. Het empirisch onderzoek is uitgevoerd met behulp van het pooled model¹². De belangrijkste uitkomst van het onderzoek toont aan dat het hebben van een partner effect heeft op de beslissing van de vrouw om te participeren op de arbeidsmarkt. De mate van investering in vaardigheden en kennis door de man op het gebied van de arbeidsmarkt in de Verenigde Staten heeft effect op de keuze van de vrouw om te gaan werken. De arbeidsparticipatie is hoger voor getrouwde allochtone vrouwen met een man die een sterk groeiend salaris verwacht. De reden is als volgt: deze vrouwen hebben een man die carrière willen maken. De vrouw werkt om de investeringen in vaardigheden en kennis die benodigd zijn voor de carrière van de man mede te financieren. Ervaring op de arbeidsmarkt in het land van herkomst is veel minder belangrijk dan ervaring op de Amerikaanse arbeidsmarkt, zo blijkt uit de regressie. Verder toont het onderzoek aan dat de beheersing van de Engelse taal en het aantal jaren verblijf in het gastland positief gecorreleerd zijn met de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Allochtone vrouwen die de Engelse taal vloeiend kunnen spreken en al enige jaren in de Verenigde Staten wonen, participeren meer op de arbeidsmarkt dan allochtone vrouwen die net in de Verenigde Staten wonen. Daarnaast heeft ook de emigratie van de ouders naar de Verenigde Staten effect op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Voor allochtone vrouwen met jonge kinderen waarvan de ouders in de Verenigde Staten wonen, is de kans groter dat deze vrouwen deelnemen aan de arbeidsmarkt. De reden hiervan is dat de opa en oma op de kinderen passen en het salaris van de allochtone vrouw op deze manier niet besteed wordt aan de kinderopvang.

---

¹² Pooled model is een model waarin de data van verschillende individuen samengevoegd worden zonder rekening te houden met individuele verschillen die verschillende coëfficiënten als gevolg kunnen hebben (Carter Hill et al. 2012).

Ook het onderzoek van Stier & Tienda (1992) richt zich op getrouwde allochtone vrouwen. Het arbeidsaanbod van vrouwen afkomstig uit Mexico, Puerto Rico en andere Spaanstalige landen wordt vergeleken met het arbeidsaanbod van vrouwen geboren in de Verenigde Staten. Dit onderzoek bevat meer verklarende variabelen dan het onderzoek van Duleep & Sanders (1993). Naast de verklarende variabelen onderwijs, aantal jaar in het gastland, beheersing van de Engelse taal en aantal kinderen en leeftijd van kinderen, worden ook de verklarende variabelen leeftijd, salaris van de vrouw en salaris van de man meegenomen in het onderzoek. Opmerkelijk is dat uit het empirisch onderzoek naar voren komt dat het hebben van kinderen jonger dan zes jaar geen effect heeft op de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen, maar wel op de arbeidsparticipatie van vrouwen geboren in de Verenigde Staten. Het hebben van jonge kinderen verkleint de kans dat deze vrouwen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Voor de verklarende variabele onderwijs is het effect wel hetzelfde voor zowel autochtone als allochtone vrouwen. Vrouwen met een hoger opleidingsniveau participeren vaker op de arbeidsmarkt dan vrouwen met een laag opleidingsniveau. Dit komt doordat een hoger opleidingsniveau vaak een hoger salaris betekent.

3.4 Longitudinaal onderzoek

Het onderzoek van Duleep & Sanders is een typisch voorbeeld van een cross sectie onderzoek. Een andere mogelijkheid is om een longitudinaal onderzoek uit te voeren. In het Verenigd Koninkrijk is er van 1968 tot 1977 een longitudinaal onderzoek uitgevoerd naar de arbeidsparticipatie van getrouwde allochtone vrouwen (Molho & Elias, 1984). Op basis van het Family Expenditure Survey (FES) en het Verenigd Koninkrijk regionale tijdreeksanalyse is het onderzoek uitgevoerd. Het empirisch onderzoek toont aan dat de participatie van een allochtone vrouw inderdaad afhankelijk is van drie verklarende variabelen, namelijk het inkomen van de vrouw, het werkloosheidspercentage onder de mannen en het aantal jonge kinderen in het gezin. Het inkomen en het werkloosheidspercentage vertonen een positieve correlatie met de arbeidsparticipatie van de vrouw. Het aantal jongere kinderen in het gezin vertoont daarentegen een negatief verband met de arbeidsparticipatie.

3.5 Deelconclusie

Kortom, sinds 1980 wordt er niet alleen onderzoek gedaan naar het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone mannen op de arbeidsmarkt, maar ook naar de arbeidsparticipatie van allochtone vrouwen. Toch focussen nog veel wetenschappelijke onderzoeken zich op getrouwde allochtone vrouwen. Zo ook de wetenschappelijke onderzoeken van Duleep & Sanders (1993) en Stier & Tienda (1992). Onderzoeken die zich wel richten op alle allochtone vrouwen leggen vaak de nadruk op het verklaren van de positie op de arbeidsmarkt in plaats van specifiek de arbeidsparticipatie. Echter, in deze scriptie wordt er nadrukkelijk alleen gekeken naar arbeidsparticipatie en wordt er naast dat ook gekeken naar de ongehuwde allochtone vrouw. De arbeidsparticipatie van ongehuwde allochtone vrouwen is net zo belangrijk om te verklaren.

4. Data

In dit hoofdstuk wordt de data besproken die gebruikt wordt bij de analyse. Allereerst wordt er aandacht besteed aan de dataset. Daarna worden de beschrijvende statistische gegevens uit deze dataset uitvoerig besproken. De histogrammen die hiervoor zijn gebruikt staan weergegeven in Appendix A.

4.1 LoonWijzer 2012

Centraal in deze scriptie staat de dataset van LoonWijzer Nederland afkomstig uit het jaar 2012. Aangezien alle waarnemingen gebaseerd zijn op hetzelfde punt in de tijd, kan er gesproken worden van een cross-sectie studie (Babbie, 2010). De gegevens van deze dataset zijn door het Amsterdam Institute for Advanced labour Studies (AIAS) verzameld door middel van een web enquête via de site van LoonWijzer. Met behulp van deze gegevens wordt een beeld gevormd over het salaris en de arbeidsomstandigheden op de arbeidsmarkt. De totale dataset bestaat uit 336.888 datapunten met in totaal 667 variabelen. De dataset is aangepast zodat alleen de datapunten van vrouwen tussen de 15 en 65 jaar woonachtig in Nederland over blijven. Uiteindelijk blijven er 20.231 datapunten over. De web enquête is op basis van vrijwillige deelname, waardoor de kans groot is dat er non response¹³ heeft opgetreden. Daarnaast komt het nog vaak voor dat ouderen geen toegang tot internet hebben en dus niet in staat zijn om de web enquête in te vullen. Hierdoor is de kans groot dat deze groep ondervertegenwoordigd is in de enquête (WageIndicator, 2012).

4.2 Variabelen

De onderzoeksvraag, beschreven aan het begin van deze scriptie, wordt getoetst met behulp van cross-sectie analyse. Hiervoor wordt het programma 'SPSS' gebruikt. In het SPSS bestand van LoonWijzer Nederland worden de gegevens afkomstig uit de web enquête per vrouw apart weergegeven. Voor de analyse zijn er een aantal variabelen uit de dataset geselecteerd. De beschrijvende statistische gegevens van deze variabelen zijn weergegeven in Tabel 4.1.

---

¹³ Non response houdt in dat niet iedereen de enquête in wil vullen. Redenen hiervoor kunnen zijn gebrek aan tijd en/of geen zin om de enquête in te vullen (Babbie, 2010).

In de binaire logistische regressies wordt de arbeidsparticipatie van vrouwen gezien als de afhankelijke variabele. Daarvoor wordt de 'huidige werkgelegenheid status' als variabele uit de dataset van LoonWijzer gebruikt. De huidige werkgelegenheid status heeft een schaalengte van negen: 0 = nog nooit een baan gehad, 1 = werknemer, 2 = zelfstandige, 3 = onbetaalde baan, 4 = werkloos, 5 = invalide (arbeidsongeschikt), 6 = basisschoolleerling, 7 = student, 8 = middelbare scholier, 9 = anders. In SPSS wordt deze variabele getransformeerd tot een variabele die kwalitatief van aard is met twee categorieën. Deze dummy neemt de waarde 1 aan wanneer de vrouw werkt. Tot deze waarde behoren de volgende categorieën van de variabele 'huidige werkgelegenheid status': werknemer en zelfstandige. Hieruit kan geconcludeerd worden dat tijdens het onderzoek de netto-arbeidsparticipatie van vrouwen centraal staat. De bruto-arbeidsparticipatie is namelijk met behulp van de beschikbare data moeilijk af te leiden. De meeste vrouwen geven aan werknemer te zijn, dit geldt zowel voor allochtone als autochtone vrouwen.

Als onafhankelijke variabelen worden gebruikt: 'opleidingsniveau in drie groepen' (opleidingsniveau), 'leeftijd', 'bruto uurloon in nationale munteenheid' (salaris), 'dummy die de waarde 1 aanneemt wanneer iemand getrouwd is' (partner), 'werkuren partner', 'dummy die de waarde 1 aanneemt wanneer iemand kinderen heeft' (kinderen), 'aantal kinderen dat thuis woont' (kinderen thuiswonend) en 'tevredenheid over het huishoudelijk inkomen'.

De eerste onafhankelijke variabele die wordt besproken, is het opleidingsniveau. Er is gekozen om de variabele te gebruiken die het opleidingsniveau onderverdeeld in drie groepen: 1 = lage opleiding, 2 = gemiddelde opleiding en 3 = hoge opleiding. Het is ook een mogelijkheid om een variabele te nemen die alle opleidingen van de verschillende opleidingsniveaus bevat, maar dit is te uitgebreid voor het uiteindelijke doel van het onderzoek. De meeste diploma's zijn behaald in de groep gemiddelde opleiding, dit geldt zowel voor autochtone als allochtone vrouwen.

De variabele leeftijd bestaat uit vrouwen van 10 t/m 82 jaar. In dit onderzoek zijn alleen de vrouwen van 15 tot 65 jaar van belang. De leeftijden 10 t/m 14 jaar en 65 t/m 82 jaar worden dan ook uit de dataset verwijderd. De gemiddelde leeftijd van alle vrouwen ligt rond de 35 jaar. Bij zowel de autochtone als de allochtone vrouw ligt de mediaan bij de 25 jaar. Er

blijkt dat relatief veel jonge vrouwen de web enquête hebben ingevuld. De kans is groot dat dit een vertekend beeld oplevert van de uitkomsten.

De hoogte van het salaris wordt bekeken met de variabele 'bruto uurloon in de nationale munteenheid'. Opmerkelijk is dat allochtone vrouwen gemiddeld een hoger bruto uurloon hebben, namelijk 17,78 in vergelijking met 16,02. Opvallende uitschieter bij de autochtone vrouw is het bruto uurloon van 433 euro per uur.

De volgende onafhankelijke variabele is de huidige burgerlijke status. Deze is onderverdeeld in vier groepen: 1 = getrouwd, 2 = weduwe, 3 = gescheiden en 4 = nooit getrouwd. Deze variabele wordt getransformeerd tot een variabele die kwalitatief van aard is met twee categorieën. De dummy neemt de waarde 1 aan wanneer de vrouw een partner heeft. Opvallend is dat de meeste vrouwen geen partner hebben, dit geldt zowel voor de autochtone vrouw als de allochtone vrouw. Al eerder is besproken dat er relatief veel jonge vrouwen in de sample zijn opgenomen. Dit verklaard voor een groot deel waarom de meeste vrouwen geen partner hebben.

Verder is het ook mogelijk dat de werkuren van de partner een rol speelt bij de arbeidsparticipatie van vrouwen. Deze heeft een schaalengte van 0 tot 81 uur per week. Er bevindt zich een piek bij 40 werkuren per de week. Verder zijn er opvallende uitschieters van 80 werkuren in de week bij zowel de autochtone als de allochtone partner.

Het hebben van kinderen is onderverdeeld in 2 groepen: 0 = geen kinderen en 1 = wel kinderen. Van de allochtone vrouwen hebben relatief meer vrouwen kinderen in vergelijking met autochtone vrouwen.

Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met het aantal kinderen dat thuis woont. Deze is eveneens ingedeeld in groepen, lopend van één tot meer dan zes kinderen. Allochtone vrouwen hebben relatief vaker dan autochtone vrouwen meer dan zes kinderen thuiswonend. Verder ligt de piek bij allochtone vrouwen bij één kind dat thuis woont. Van de autochtone vrouw hebben ongeveer evenveel vrouwen één kind in huis als twee kinderen.

Tevredenheid over het huishoudelijk inkomen kan ook invloed hebben op de arbeidsparticipatie van de vrouw. De schaalengte loopt van 1 = zeer ontevreden tot 5 = zeer tevreden. Zowel allochtone als autochtone vrouwen zijn gemiddeld tevreden over het huishoudelijk inkomen.

Tabel 4.1 Beschrijvende statistische gegevens

Variabelen		Aantal waarnemingen	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard deviatie
Arbeids- participatie	Autochtoon	7002	0	1	0,80	0,40
	Allochtoon	652	0	1	0,75	0,44
Opleidingsniveau	Autochtoon	6373	1	3	2,13	0,68
	Allochtoon	593	1	3	2,23	0,68
Leeftijd	Autochtoon	7002	15	64	34,80	12,23
	Allochtoon	652	15	64	35,87	11,00
Salaris	Autochtoon	4286	0,01	433,03	16,02	21,20
	Allochtoon	389	0,07	280,25	17,78	25,88
Partner	Autochtoon	7002	0	1	0,35	0,48
	Allochtoon	652	0	1	0,34	0,48
Werkuren partner	Autochtoon	1563	0	81	38,92	9,42
	Allochtoon	120	0	80	39,13	8,83
Hebben van kinderen	Autochtoon	6838	0	1	0,43	0,50
	Allochtoon	622	0	1	0,49	0,50
Kinderen thuiswonend	Autochtoon	2802	0	6	1,43	1,00
	Allochtoon	282	0	6	1,41	1,02
Tevredenheid huishoudelijk inkomen	Autochtoon	3107	1	5	2,90	1,17
	Allochtoon	235	1	5	2,71	1,16

Bron: LoonWijzer Nederland 2012

5. Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de methodologie besproken. Centraal staan de binaire logistische regressiemodellen die in het onderzoek gebruikt worden voor het analyseren van welke variabelen het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen verklaren. Verder worden ook de aannames besproken waar de regressiemodellen aan moeten voldoen.

5.1 Binaire logistische regressiemodellen

Welke variabelen het verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtone en allochtone vrouwen verklaren wordt door middel van een cross-sectie analyse in het programma SPSS onderzocht. 'Arbeidsparticipatie' is de onafhankelijke variabele in dit onderzoek. Deze variabele bestaat uit twee categorieën, te weten: werken én niet werken. Met andere woorden de variabele is kwalitatief van aard. Met een kwalitatieve variabele als onafhankelijke variabele is het vanzelfsprekend om gebruik te maken van logistische regressies. Daarnaast is de variabele binair van aard en dit is dan ook de reden waarom er gedurende het onderzoek binaire logistische regressies worden uitgevoerd. De vergelijking die centraal staat bij binaire logistische regressies wordt als volgt weergegeven:

$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-(\beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k)}} \quad (5.1)$$

Y is de uitkomstvariabele, ook wel afhankelijke variabele genoemd. $P(Y)$ is de kans dat de uitkomstvariabele voorkomt. De verklarende variabelen, oftewel de onafhankelijke variabelen, worden weergegeven door de letter X . Verder is β de coëfficiënt van de onafhankelijke variabelen (Field, 2009).

Het empirisch onderzoek is onderverdeeld in twee onderdelen. Om te beginnen worden er binaire logistische regressies uitgevoerd voor autochtone vrouwen. Er wordt gekeken welke variabelen de arbeidsparticipatie van autochtone vrouwen verklaren. Oftewel, welke variabelen hebben effect op de kans dat een autochtone vrouw werkt versus de kans dat een autochtone vrouw niet werkt. De grootte van dit effect wordt weergegeven door de odds

ratio. Er wordt alleen gekeken naar de odds ratio's van de statistisch significante onafhankelijke variabelen. Er worden drie binaire logistische regressies uitgevoerd. Allereerst wordt er een binaire logistische regressie uitgevoerd met de variabelen 'opleidingsniveau', 'leeftijd', 'salaris', 'partner', 'kinderen', 'kinderen thuiswonend', 'werkuren partner', 'tevredenheid huishoudelijk inkomen' als de onafhankelijke variabelen.

Vervolgens wordt er een binaire logistische regressie uitgevoerd die alleen de statistisch significante onafhankelijke variabelen uit de eerste regressie bevat. Op deze manier kan exact bepaald worden welk effect de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele hebben. Daarnaast wordt er een binaire logistische regressie uitgevoerd met als onafhankelijke variabelen 'opleidingsniveau', 'leeftijd' en 'salaris'. Het aantal observaties neemt sterk toe met alleen deze drie variabelen als onafhankelijke variabelen. Dit komt doordat de data relatief veel ongetrouwde vrouwen zonder kinderen bevat.

Nadat de uitkomsten van de regressies van de autochtone vrouw zijn geïnterpreteerd, is het tijd om binaire logistische regressies uit te voeren waarin de allochtone vrouw centraal staat. Op deze manier is het mogelijk om te kijken of er een verschil bestaat tussen de uitkomsten van autochtone vrouwen en allochtone vrouwen. In de drie binaire logistische regressie zijn de onafhankelijke variabelen hetzelfde als in de regressies van autochtone vrouwen.

5.2 Aannames binaire logistische regressiemodellen

Een binair logistisch regressiemodel moet aan een aantal aannames voldoen: lineariteit, onafhankelijkheid van de fouttermen en geen multicollineariteit (Field, 2009). In dit onderzoek worden alleen de aannames lineariteit en geen multicollineariteit getest. Voor de aanname lineariteit hoeft er alleen gekeken te worden naar de significantie van de interactietermen. Er worden interactietermen aan de regressies toegevoegd om te controleren of er aan deze aanname wordt voldaan. Wanneer blijkt dat de interactietermen niet significant zijn, wordt er aan de aanname voldaan. Als tweede wordt gekeken of de regressie voldoet aan de aanname geen multicollineariteit. Echter, in SPSS bestaat voor de binaire logistische regressies geen test om multicollineariteit te testen. Daarom wordt er een lineaire regressie uitgevoerd met dezelfde afhankelijke en onafhankelijke variabelen. Dit levert de waardes op voor tolerantie en VIF. Volgens Menard (1995) is er sprake van

collineariteit wanneer de tolerantie waarde lager blijkt te zijn dan 0,1. Daarnaast stelt Myers (1990) dat een VIF waarde hoger dan 10 aangeeft dat er een serieus probleem is met de collineariteit. Vervolgens wordt er gekeken naar de eigenwaarde van de voorspellers. Wanneer de voorspellers beide een hoge waarde bij een kleine eigenwaarde hebben, is de kans groot dat de regressie coëfficiënten afhankelijk zijn van elkaar (Field, 2009).

Ook wordt per regressie de R-kwadraat besproken. Deze meet hoe goed het model de uitkomstvariabele voorspelt. Een R-kwadraat van 1 geeft aan dat de onafhankelijke variabelen goede voorspellers zijn. Gedurende het empirisch onderzoek komen er twee R-kwadragen uit de testen: Cox & Snell R-kwadraat en Nagelkerke R-kwadraat. Centraal staat de Nagelkerke R-kwadraat, omdat de Cox & Snell R-kwadraat nooit de waarde 1 bereikt (Field, 2009).

5.5 Significantieniveau

In empirische onderzoeken is het meest gangbare significantieniveau het significantieniveau van 5% ($\alpha = 0,05$). Dit is de kans dat de nulhypothese verworpen wordt terwijl deze juist is, ook wel de type I fout genoemd. Tijdens dit onderzoek wordt echter uitgegaan van een significantieniveau van 10% ($\alpha = 0,1$). Dit komt omdat de dataset relatief beperkt is, waardoor de kans groot is dat met een significantieniveau van 5% de gevonden resultaten niet statistisch significant zullen zijn (Moore et al., 2009).

6. Resultaten

Met behulp van een cross-sectie analyse wordt duidelijk welke variabelen het verschil in arbeidsparticipatie tussen autochtone en allochtone vrouwen verklaren. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door middel van binaire logistische regressiemodellen. Allereerst worden er binaire logistische regressies uitgevoerd voor autochtone vrouwen. Daarna wordt er gekeken naar allochtone vrouwen.

6.1 Autochtoon

Allereerst wordt er gekeken naar de keuze van autochtone vrouwen om deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Voordat de regressies worden uitgevoerd, wordt er gekeken naar de correlatie tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen. Uit Tabel 6.1 blijkt dat alleen de correlatie tussen 'arbeidsparticipatie' en 'werkuren partner' niet statistisch significant is. De overige variabelen worden gekenmerkt door een positieve correlatie met de afhankelijke variabele. Het is vanzelfsprekend dat een hoger opleidingsniveau een hogere arbeidsparticipatie als gevolg heeft. Ook een hoger salaris leidt tot een hogere arbeidsparticipatie. Dit heeft te maken met het substitutie effect besproken in het theoretisch kader. Een hoger salaris betekent dat vrije tijd duurder is. Vrouwen substitueren hierdoor vrije tijd voor werk, wat als gevolg heeft dat mensen meer uren gaan werken. Het is opmerkelijk dat de variabelen 'kinderen' en 'partner' positief gecorreleerd zijn met de arbeidsparticipatie van de vrouw. Van te voren zou je verwachten dat vrouwen minder werken wanneer ze getrouwd zijn en wanneer ze kinderen hebben. Het is mogelijk dat dit een vertekend beeld is van de werkelijkheid, omdat de sample relatief veel jonge vrouwen bevat die niet getrouwd zijn en geen kinderen hebben. Ook blijkt dat het hebben van meer kinderen leidt tot een hogere arbeidsparticipatie. Dit wordt verklaard met het feit dat een gezin met meer kinderen meer inkomen nodig heeft. Hierdoor gaan vrouwen meer werken om zo alle kinderen te kunnen onderhouden.

Tabel 6.1 Correlatie ‘arbeidsparticipatie’

	Arbeidsparticipatie
Opleidingsniveau	0,128 ***
Leeftijd	0,229 ***
Salaris	0,037 **
Partner	0,184 ***
Werkuren partner	0,031
Kinderen	0,161 ***
Aantal kinderen thuiswonend	0,092 ***
Tevredenheid over huishoudelijk inkomen	0,094 ***

* Correlatie is significant bij een significantieniveau van 10%

** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 5%

*** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 1%

Het eerste regressiemodel bevat de onafhankelijke variabelen ‘opleidingsniveau’, ‘leeftijd’, ‘hoogte salaris’, ‘partner’, ‘werkuren partner’, ‘aantal kinderen thuiswonend’, ‘tevredenheid over huishoudelijk inkomen’ en de interactieterm ‘leeftijd*salaris’. De afhankelijke variabele is ‘arbeidsparticipatie’. Eerst bevatte de regressie ook de onafhankelijke variabele ‘kinderen’, alleen deze was absoluut niet statistisch significant. Er is besloten om deze variabele uit de regressie te verwijderen. Uit Tabel 6.2 volgt dat in de uiteindelijke regressie de variabelen ‘salaris’, ‘partner’, ‘werkuren partner’ en ‘kinderen thuiswonend’ een statistisch significant effect hebben op de uitkomstvariabele. Dit betekent dat deze variabelen significant verklaren of een autochtone vrouw wel of niet deelneemt aan de arbeidsmarkt. Middels de odds ratio’s is te bepalen hoe groot de significante effecten zijn.

Tabel 6.2 Binaire logistisch regressies

Variabelen	Regressie 1		Regressie 2		Regressie 3	
	Logit	Odds	Logit	Odds	Logit	Odds
Constante	-0,453		1,134		-0,518	
Opleidingsniveau	0,324	1,383			0,457	1,580 ***
Leeftijd	0,004	1,004			0,038	1,039 ***
Salaris	-0,012	0,988 *	-0,011	0,989 *	0,002	1,002
Kinderen thuiswonend	0,278	1,320 *	0,248	1,281 *		
Partner	-0,658	0,518 *	-0,509	0,601		
Werkuren partner	0,025	1,025 *	0,023	1,024 *		
Tevredenheid huishoudelijk inkomen	0,121	1,128				
Leeftijd * Salaris	-0,004	0,996				
Aantal observaties (N)	518		576		3859	
Verklaringskracht						
R-kwadraat	0,061		0,045		0,056	

a. Afhankelijke variabele is 'arbeidsparticipatie'

b. * Correlatie is significant bij een significantieniveau van 10%

** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 5%

*** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 1%

Wanneer een vrouw een hoger salaris ontvangt, is de kans 0,988 keer zo klein dat de vrouw werkt versus de kans dat de vrouw niet werkt. Dit is opmerkelijk, omdat je juist het omgekeerde zou verwachten. Het is logischer dat een vrouw deel gaat nemen aan de arbeidsmarkt wanneer ze een hoger salaris ontvangt. Het is mogelijk dat het inkomenseffect is opgetreden. Bij een hoger salaris gaat de vrouw dan meer tijd besteden aan vrije tijd en minder uren werken op de arbeidsmarkt. De kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt hangt verder ook af van het aantal kinderen thuiswonend. Deze kans stijgt met 1,320 wanneer een vrouw 1 kind meer thuis heeft wonen. Een vrouw met meer kinderen thuiswonend, neemt eerder deel aan de arbeidsmarkt, omdat een hoger inkomen erg prettig is voor het onderhoud van de kinderen. Verder heeft ook het hebben van een partner een statistisch significant effect op de arbeidsparticipatie van de vrouw. Wanneer een vrouw een partner heeft, is de kans 0,518 keer zo klein dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt. Het komt veelvuldig voor dat vrouwen hun baan opgeven zodra ze getrouwd zijn. Dit effect kan ook andersom geredeneerd worden. Vrouwen zonder partner zijn genoodzaakt om te werken, omdat ze anders geen inkomen hebben. Daarnaast

speelt ook de werkuren van de partner een rol bij de arbeidsparticipatie van de vrouw. Wanneer de partner 1 uur extra werkt, is de kans dat de vrouw werkt versus de kans dat de vrouw niet werkt 1,025 keer zo groot. Een kans van 1,025 is echter erg klein, maar toch is het opmerkelijk dat een vrouw eerder gaat werken wanneer de man 1 extra uur werkt.

In de volgende regressie, zoals te zien in Tabel 6.2, zijn alleen de statistische significantie variabelen uit de eerste regressie opgenomen als onafhankelijke variabelen. Er zijn een aantal verschillen tussen de eerste en de tweede regressie. In de tweede regressie is de variabele 'partner' niet meer statistisch significant. Het is mogelijk dat dit verschil veroorzaakt wordt door het feit dat het model niet meer gecorrigeerd wordt voor 'tevredenheid huishoudelijk inkomen', 'leeftijd' en 'opleidingsniveau'. Het aantal observaties is hierdoor licht gestegen. Wat wel opvallend is, is dat de verklaaringskracht van de regressie in vergelijking met de vorige regressie licht gedaald is.

Vervolgens worden alleen de variabelen 'leeftijd', 'opleidingsniveau' en 'salaris' opgenomen als onafhankelijke variabelen opgenomen in de regressie. De variabelen die te maken hebben met het hebben van kinderen en het hebben van een partner worden namelijk verwijderd uit de regressie, omdat de sample uit relatief veel jonge vrouwen bestaat. Dit heeft een aanzienlijke stijging van de observaties tot gevolg. Uit Tabel 6.2 blijkt dat de variabelen 'opleidingsniveau' en 'leeftijd' nu wel een statistisch significant effect hebben op de arbeidsparticipatie van de autochtone vrouw. Wanneer een vrouw 1 jaar ouder is, stijgt de kans dat een vrouw werkt met 1,039. Een kans van 1,039 is echter erg klein. Jonge vrouwen zijn vaak nog bezig met hun opleiding en hebben vaak alleen een weekendbaantje. Zodra ze zijn afgestudeerd gaan ze fulltime werken. De kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt hangt verder ook af van het opleidingsniveau. De kans stijgt met 1,580 wanneer een vrouw een hoger opleidingsniveau heeft. Het is zonde om hard te hebben gestudeerd voor een universitair diploma en daarnaast de kosten voor de opleiding te hebben betaald, om uiteindelijk niks met deze kennis te doen. In vergelijking met de tweede regressie is de verklaaringskracht weer iets toegenomen. Alle drie de regressies voldoen aan de aannames lineariteit en geen multicollineariteit. Wanneer er wordt gekeken naar de eigenwaarde blijkt dat de variabelen niet sterk afhankelijk zijn van elkaar. Wel is in de laatste regressie de verdeling van de variabelen 'leeftijd' en 'opleidingsniveau' over de

eigenwaarde vrijwel hetzelfde. Er kan geconcludeerd worden dat deze variabelen licht afhankelijk zijn van elkaar.

6.2 Allochtoon

In dit onderdeel wordt er aandacht besteed aan de allochtone vrouw op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt er allereerst gekeken naar de correlatie tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijk variabelen, zoals weergegeven in Tabel 6.3. De variabelen 'aantal kinderen thuiswonend' en 'werkuren partner' vertonen geen statistisch significante correlatie met 'arbeidsparticipatie'. 'Opleidingsniveau', 'leeftijd', 'partner', 'kinderen' en 'tevredenheid huishoudelijk inkomen' vertonen een positieve correlatie met 'arbeidsparticipatie'. Van de variabele 'partner' zou je juist het tegenovergestelde verwachten. Uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken, zoals eerder beschreven, is gebleken dat getrouwde vrouwen juist minder werken. 'Salaris' wordt gekenmerkt door een negatieve correlatie. Dit heeft te maken met het al eerder besproken inkomenseffect. Een vrouw met een hoger salaris gaat dan minder uren werken. Het enige verschil tussen de autochtone en de allochtone vrouw is dat bij de allochtone vrouw 'salaris' een negatieve correlatie vertoont met 'arbeidsparticipatie'. Dit zou kunnen komen doordat het inkomenseffect groter is dan het substitutie effect bij allochtone vrouwen.

Tabel 6.3 Correlatie ‘arbeidsparticipatie’

	Arbeidsparticipatie
Opleidingsniveau	0,132 ***
Leeftijd	0,216 ***
Salaris	-0,128 **
Partner	0,163 ***
Werkuren partner	-0,023
Kinderen	0,091 **
Aantal kinderen thuiswonend	0,075
Tevredenheid over huishoudelijk inkomen	0,228 ***

* Correlatie is significant bij een significantieniveau van 10%

** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 5%

*** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 1%

Het eerste binaire logistische regressiemodel bevat de onafhankelijke variabelen ‘opleidingsniveau’, ‘leeftijd’, ‘hoogte salaris’, ‘partner’, ‘werkuren partner’, ‘aantal kinderen thuiswonend’ en ‘tevredenheid over huishoudelijk inkomen’. De afhankelijke variabele is ‘arbeidsparticipatie’. Eerst bevatte de regressie ook de onafhankelijke variabele ‘kinderen’ en het interactieniveau ‘leeftijd*salaris’, alleen dit zorgde ervoor dat het significantieniveau van enkele variabelen dichtbij de 0,999 bevond. Er is besloten om deze variabelen uit de regressie te verwijderen, waardoor het significantieniveau van de variabelen nu ligt tussen de 0,280 en 0,610. Uit Tabel 6.4 volgt dat in de uiteindelijke regressie alle variabelen geen statistisch significant effect hebben. Bij de regressie van de autochtone vrouw zijn de meeste variabelen wel statistisch significant. Dit verschil wordt veroorzaakt door de sterk verminderde aantal observaties in de regressie van de allochtone vrouw. Opmerkelijk is dat de R-kwadraat in de regressie met de allochtone vrouw centraal erg hoog is, ondanks dat er geen enkele variabele statistisch significant is.

Tabel 6.4 Binaire logistisch regressies

Variabelen	Regressie 1		Regressie 2		Regressie 3	
	Logit	Odds	Logit	Odds	Logit	Odds
Constante	-3,691		8,567		-1,069	
Opleidingsniveau	-7,827	0,000			0,519	1,681 **
Leeftijd	1,584	4,873			0,049	1,050 ***
Salaris	0,173	1,189	0,000	1,000	-0,015	0,985 **
Kinderen thuiswonend	-5,568	0,004	-1,050	0,350 *		
Partner	12,790	358.746,893	0,448	1,565		
Werkuren partner	-0,377	0,686	-0,115	0,891		
Tevredenheid huishoudelijk inkomen	-4,525	0,011				
Aantal observaties (N)	44		51		348	
Verklaringskracht						
R-kwadraat	0,825		0,216		0,097	

a. Afhankelijke variabele is 'arbeidsparticipatie'

b. * Correlatie is significant bij een significantieniveau van 10%

** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 5%

*** Correlatie is significant bij een significantieniveau van 1%

Aangezien de eerste binaire logistische regressie van allochtone geen statistisch significante variabelen bevat, worden in de tweede regressie de statistisch significante variabelen gebruikt uit de regressie van autochtone vrouwen. Uit Tabel 6.4 blijkt dat ook nu de regressie gebaseerd is op erg weinig observaties. Alleen de variabele 'kinderen thuiswonend' vertoont een statistisch significant effect met 'arbeidsparticipatie'. Geconcludeerd wordt dat de kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt 0,350 keer zo klein is wanneer een vrouw 1 kind meer thuis heeft wonen. Hieruit blijkt dat allochtone vrouwen de voorkeur geven aan het zorgen voor de kinderen. Ook de extra kosten voor kinderopvang zorgen ervoor dat de vrouw minder snel participeert op de arbeidsmarkt. Bij autochtone vrouwen is juist het omgekeerde geconstateerd. De kans dat een autochtone vrouw werkt, is namelijk 1,281 keer zo groot wanneer één kind meer thuis woont. Geconcludeerd wordt dat allochtone vrouwen eerder bereid zijn hun baan op te geven voor het opvoeden van de kinderen. Autochtone vrouwen willen juist meer werken wanneer er meer kinderen thuis wonen, waarschijnlijk om zo meer inkomsten te hebben. Een ander verschil is dat de R-kwadraat van deze regressie is aanzienlijk groter in vergelijking met de regressie van de autochtone vrouw.

Verder wordt ook voor de allochtone vrouw een binaire logistische regressie uitgevoerd met alleen de variabelen 'leeftijd', 'opleidingsniveau' en 'salaris' als onafhankelijke variabelen. Dit heeft een aanzienlijke stijging van de observaties tot gevolg. Dit komt doordat de sample relatief veel jonge vrouwen zonder kinderen bevat. Alle variabelen hebben een statistisch significant effect op de uitkomstvariabele, zoals blijkt uit Tabel 6.4. De kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt, is 1,681 keer zo groot wanneer een vrouw een hoge opleiding heeft gevolgd. Dit is logisch, omdat vrouwen met een hoge opleiding relatief meer tijd hebben besteed aan hun studie en het is zonde om niet gebruik te maken van de vergaarde kennis. Daarnaast zijn de studiekosten voor een hoge opleiding hoger dan voor een lage opleiding. Oftewel, het volgen van een hoge opleiding levert pas winst op wanneer de vrouw een aantal jaar deelneemt op de arbeidsmarkt. Daarnaast speelt ook de leeftijd van de vrouw een rol bij de beslissing van de vrouw om te gaan werken. Wanneer een vrouw ouder is, is de kans 1,050 keer zo groot dat een vrouw werkt dan dat ze niet werkt. Jonge vrouwen studeren over het algemeen nog en de kans is erg groot dat deze vrouwen nog geen fulltime baan hebben. Ook 'salaris' heeft een statistisch significant effect op 'arbeidsparticipatie'. De kans dat een vrouw werkt versus de kans dat een vrouw niet werkt, is 0,985 keer zo klein wanneer een vrouw een hoger salaris heeft dan een lager salaris. Dit heeft te maken met het inkomenseffect. Dit effect houdt in dat vrouwen bij een stijging van het inkomen minder uren per week gaan werken. Deze variabelen vertonen hetzelfde effect als in de eerdere uitgevoerde regressie voor de autochtone vrouw. Wel was in deze regressie 'salaris' niet statistisch significant. Ook is de R-kwadraat in de regressie van de allochtone vrouw iets hoger, wat inhoudt dat deze onafhankelijke variabelen iets betere voorspellers zijn.

7. Conclusie

In deze scriptie staat de volgende onderzoeksvraag centraal: *“Welke factoren geven een duidelijke verklaring voor het verschil in arbeidsparticipatie tussen allochtone en autochtone vrouwen?”*. Voordat deze vraag wordt onderzocht door middel van een cross-sectie analyse is er aandacht besteed aan het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd. Daarna is er een overzicht gegeven van de literatuur.

Het neoklassieke model over de keuze tussen werk en vrije tijd stelt dat vrouwen de participatie op de arbeidsmarkt bepalen met behulp van de indifferentiecurven en de budgetlijn. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat veel wetenschappelijke onderzoeken zich richten op getrouwde allochtone vrouwen. Onderzoeken die zich wel richten op alle allochtone vrouwen leggen vaak de nadruk op het verklaren van de positie op de arbeidsmarkt in plaats van specifiek de arbeidsparticipatie. In deze scriptie is er echter nadrukkelijk alleen gekeken naar arbeidsparticipatie en wordt er naast dat ook gekeken naar de ongehuwde allochtone vrouw. De arbeidsparticipatie van ongehuwde allochtone vrouwen is net zo belangrijk om te verklaren. Kort samengevat, uit literatuuronderzoek volgt dat de kans dat een vrouw werkt kleiner is voor vrouwen met kinderen. Voor vrouwen met een hoog opleidingsniveau is de kans juist groter dat een vrouw werkt. Ook het hebben van een man die carrière wilt maken heeft een positief effect op de keuze van de vrouw om te gaan werken. Daarnaast vergroot een goede beheersing van de Nederlandse taal de kans dat een vrouw deelneemt aan de arbeidsmarkt.

Uit het empirisch onderzoek worden niet altijd dezelfde conclusies getrokken als in eerdere onderzoeken. Met behulp van binaire logistische regressiemodellen is de onderzoeksvraag onderzocht. Er zijn regressies uitgevoerd voor allochtone vrouwen en autochtone vrouwen. Er is één groot verschil tussen allochtone en autochtone vrouwen. De kans dat een autochtone vrouw werkt versus de kans dat een autochtone vrouw niet werkt is groter wanneer een vrouw meer kinderen heeft thuis wonen. Bij allochtone vrouwen is juist precies het omgekeerde het geval. Wanneer allochtone vrouwen meer kinderen thuiswonend hebben, is de kans dat ze werken veel kleiner. De kans dat een autochtone vrouw werkt

wordt verder vergroot door meer werkuren van de partner, een hoger opleidingsniveau en een hogere leeftijd. Een hoger salaris en het hebben van een partner verkleinen juist weer de kans dat een vrouw werkt. Het opleidingsniveau, de leeftijd en het salaris hebben precies hetzelfde effect op de allochtone vrouw. Het hebben van de partner en de werkuren van de partner hebben geen statistisch significant effect op de arbeidsparticipatie van de allochtone, dus deze variabele verklaart niet statistisch significant of een allochtone vrouw wel of niet deelneemt aan de arbeidsmarkt. Met behulp van deze gegevens verklaart alleen het aantal kinderen thuiswonend de lagere arbeidsparticipatie van de allochtone vrouw.

Het onderzoek wordt wel gekenmerkt door een aantal beperkingen. Wanneer alle onafhankelijke variabelen toegevoegd worden aan de regressie zijn er een beperkt aantal observaties aanwezig. Daarnaast hebben relatief veel jonge vrouwen de web enquête ingevuld. De kans is groot dat dit een vertekend beeld heeft opgeleverd van de uitkomsten.

Bronvermelding

- Babbie, E. (2010). *The practice of social research*. 13th edition. New York: Wadsworth Cengage learning.
- Becker, G.S. (1964). *Human capital*. New York: National bureau of Economic Research.
- Benschop, L. (2013). 'Kabinet wil aanpak discriminatie arbeidsmarkt.' Nu.nl, 15 februari 2013
<http://www.nu.nl/economie/3210106/kabinet-wil-aanpak-discriminatie-arbeidsmarkt.html>
- Borjas, G.J. (2013). *Labor economics*. 6th edition. New York: McGraw-Hill International Edition.
- Carter Hill, R., Griffiths, W.E. & Lim, G.C. (2012) *Principles of econometrics*. 4th edition. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc, 540.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013). 'Arbeidsparticipatie naar leeftijd en geslacht.' CBS.
<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/arbeidsmarkt-vogelvlucht/structuur-arbeidsmarkt/2006-arbeidsmarkt-vv-participatie-art.htm>
- Chiswick, B.R. (1978). 'The effect of americanization on the earnings of foreign-born men.' *Journal of Political Economy*, 86 (5), 897-921.
- Chiswick, B.R. & Miller, P.W. (2002). 'Immigrant earnings: Language skills, linguistic concentrations and the business cycle.' *Journal of Population Economics*, 15, 31-57.
- Cogan, J.F. (1978). *Married women's labor supply: a comparison of alternative estimation procedures*. Rand Corporation, 113.
- Dagevos, J. (2006). 'Hoge (jeugd)werkloosheid onder etnische minderheden: nieuwe bevindingen uit het LAS-onderzoek.' Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dagevos, J., Gijsberts, M. & Praag, C. van. (2003). 'Rapportage minderheden 2003; onderwijs, arbeid en sociaal-culturele integratie.' Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dale, J. H. van, e.a. 14th. (2005). *Van Dale groot woordenboek van de Nederlandse taal*. Utrecht: Van Dale Lexicografie
- Dolfing, M. & Tubergen, F. van (2005). 'Bensai"di of Veenstra? Een experimenteel onderzoek naar discriminatie van Marokkanen in Nederland.' *Sociologie*, 1, 407-422.

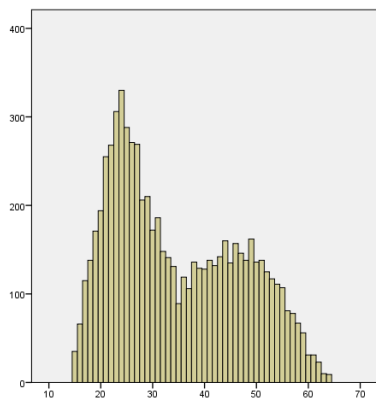
- Duleep, H., & Sanders, S. (1993). 'The decision to work by married immigrant women.' *Industrial and Labor Relations Review*, 46, 677-690.
- Egten, van, C. & Hoog, de, S. (2010). 'Misschien had ik wel hoger gekund. Schoolloopbanen van meisjes uit etnische minderheidsgroepen.' Equality, kenniscentrum voor emancipatie, gezin en diversiteit.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. 3th edition. London: SAGE Publications Ltd.
- Keuzenkamp, S. & Merens, A. (2006). 'Sociale atlas van vrouwen uit etnische minderheden.' Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Kok, S., Bosch, N., Deelen, A. & Euwals, R. (2011). 'Migrant women on the labour market: on the role of home- and host-country participation.' Den Haag: Centraal Planbureau.
- Long, J. E. (1980). 'The effect on Americanization on earnings: some evidence for women.' *Journal of Political Economy*, 88, 620-629
- Lundberg, S. (1988). 'Labor supply of husbands and wives: a simultaneous equation approach.' *Reviews of Economics and Statistics*, 70, 224-235.
- Menard, S. (1995). Applied logistic regression analysis. Sage university paper series on quantitative applications in the social sciences, 07-106. Thousand Oaks, CA: Sage
- Molho, I., & Elias, P. (1984). 'A study of regional trends in the labour force participation of married women in the UK, 1968-1977.' *Applied Economics*, 16, 163-173.
- Moore, D.S., McCabe, G.P., Duckworth, W.M. & Alwan, L.C. (2009). *The practise of business statistics. Using data for decisions*. 2th edition. New York: W.H. Freeman and Company.
- Myers, R. (1990). *Classical land modern regression with applications*. 2th edition. Boston, MA: Duxbury.
- Nicodemo, C. & Ramos, R. (2011). 'Wage differentials between native and immigrant women in Spain: accounting for differences in the supports'. *IZA DP*, 5571.
- Schoeni, R.F. (1998). 'Labor market outcomes of immigrant women in the United States: 1970 to 1990.' *International migration review*, 32 (1), 57-77.
- Stier, H. & Tienda, M. (1992). 'Family, work and women: the labour supply of Hispanic immigrant wives.' *International migration review*, 26(4), 1291-1313.
- Tubergen, F. (2006). 'De arbeidsmarktpositie van allochtone vrouwen in internationaal vergelijkend perspectief'. *Migrantenstudies*, 4, 199-218.

Vries, M.R. de & Wolbers, M.H.J. (2002). 'Verschillen in arbeidsmarktpositie tussen allochtone en autochtone schoolverlaters in Nederland: De rol van het bereikte opleidingsniveau en sociale herkomst.' *Sociale Wetenschappen*, 45, 23-39.

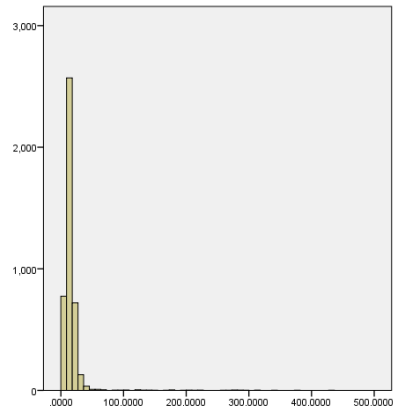
WageIndicator. (2012). 'Data.' <http://idsc.iza.org/?page=27&id=59>

Appendix A. Histogrammen

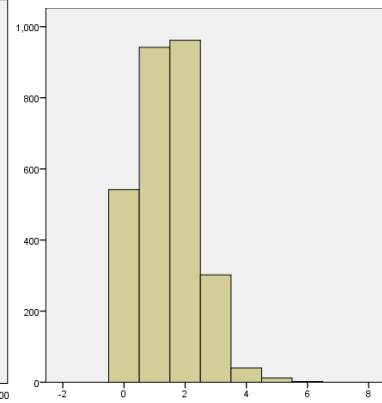
A.1 Autochtone vrouw

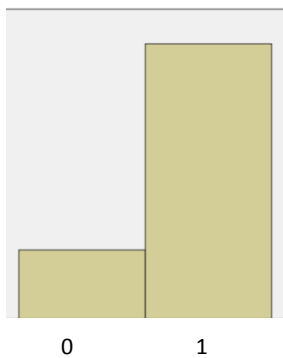
Figuur 1: Leeftijd

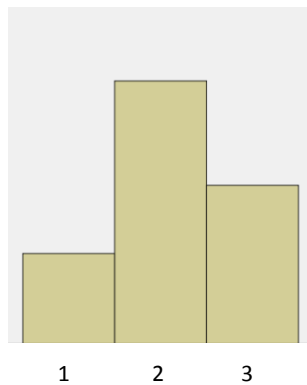
Figuur 2: Salaris

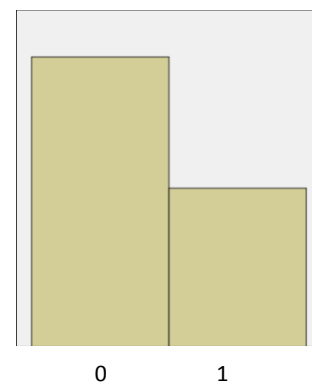
Figuur 3: Kinderen thuiswonend

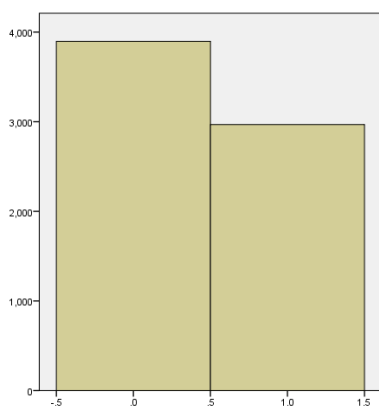
Figuur 4: Arbeidsparticipatie

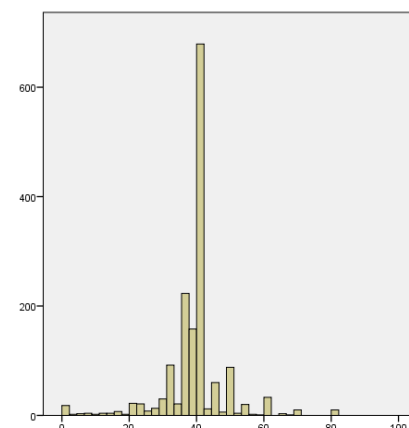
Figuur 5: Opleidingsniveau

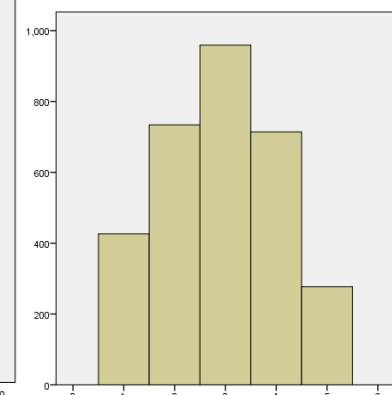
Figuur 6: Partner

Figuur 7: Kinderen

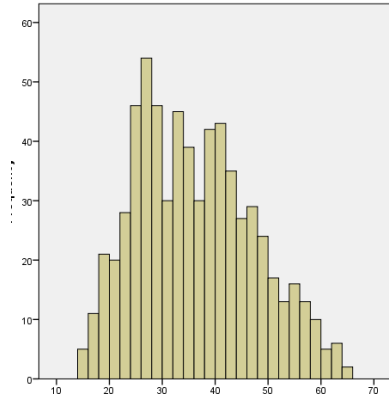

Figuur 8: Werkuren partner

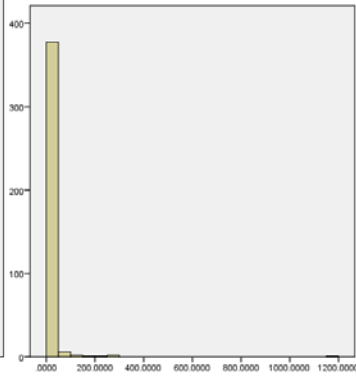

Figuur 9: Tevredenheid huishoudelijk inkomen

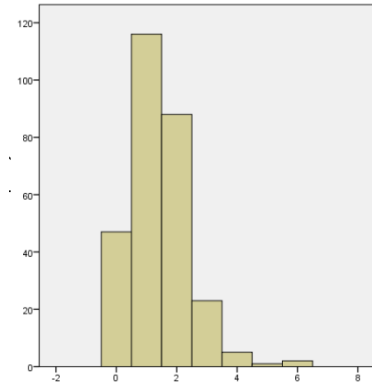
A.2 Allochtone vrouw

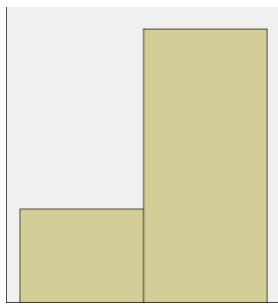
Figuur 1: Leeftijd

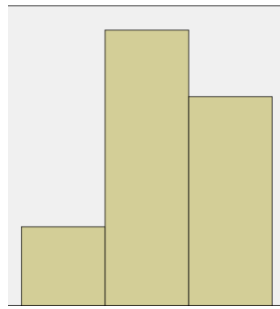
Figuur 2: Salaris

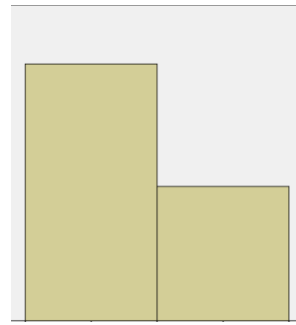
Figuur 3: Kinderen thuiswonend

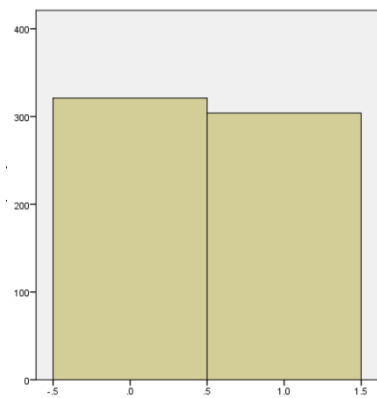
Figuur 4: Arbeidsparticipatie

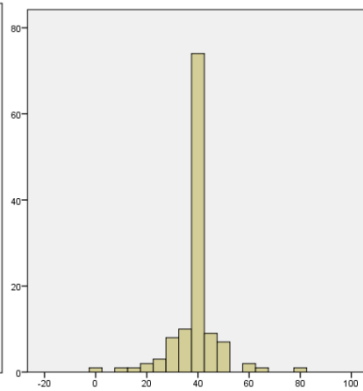
Figuur 5: Opleidingsniveau

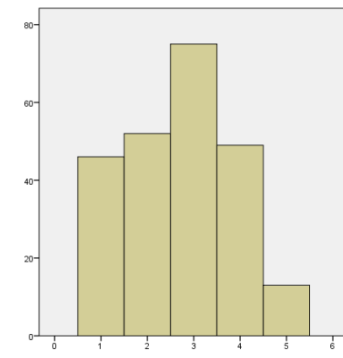
Figuur 6: Partner

Figuur 7: Kinderen

Figuur 8: Werkuren partner

Figuur 9: Tevredenheid huishoudelijk inkomen